

## اثرات رنگ بستر آکواریوم‌های پرورشی بر رشد، تغذیه و ترکیبات بیوشیمیایی بدن در پست لاروهای میگوی بزرگ آب شیرین (*Macrobrachium rosenbergii*)

سینا شجاعی گلفزانی<sup>۱</sup>، حمید علایف نویریان<sup>۱\*</sup>، مجیدرضا خوش خلق<sup>۱</sup>

۱- گروه شیلات، دانشکده منابع طبیعی، دانشگاه گیلان، صومعه سرا، ایران

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۱۲/۱۳

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۴/۱۸

### چکیده

در این مطالعه، تأثیر رنگ بستر آکواریوم‌های پرورشی (سفید، سیاه، سبز، آبی) بر عملکرد رشد، تغذیه و ترکیبات بیوشیمیایی بدن پست لاروهای میگوی بزرگ آب شیرین (*Macrobrachium rosenbergii*) مورد بررسی قرار گرفت. کلیه مراحل اجرایی و آزمایشگاهی این پژوهش در پاییز سال ۱۳۹۷ و به مدت ۶۰ روز در کارگاه پرورش ماهیان زینتی واقع در دانشکده منابع طبیعی دانشگاه گیلان انجام شد. در انتهای آزمایش شاخص‌های رشد و تغذیه (افزایش وزن، درصد افزایش وزن، نرخ رشد ویژه، درصد بازماندگی، نسبت تبدیل غذایی، کارایی غذایی، نسبت بازده پروتئینی، شاخص وضعیت، افزایش طول بدن) و ترکیبات بیوشیمیایی بدن مورد سنجش قرار گرفت. بر اساس نتایج به دست آمده، بهترین شاخص‌های رشد و تغذیه‌ای به ترتیب در تیمارهای ۲، ۳، ۴ و ۱ مشاهده گردید. درصد رطوبت بدن در میان تیمارهای آزمایشی اختلاف معنی داری نشان داد و بالاترین و پایین‌ترین میزان آن به ترتیب در تیمار ۱ و تیمار ۴ مشاهده شد. درصد پروتئین و چربی بدن در بین تیمارهای ۱ و ۴ اختلاف معنی داری نداشت و پایین‌ترین مقادیر را به خود اختصاص دادند. میزان درصد پروتئین و چربی بدن در تیمار ۲ و سپس در تیمار ۳ به‌طور معنی داری بالا بود. همچنین بالاترین درصد خاکستر بدن به‌طور معنی دار در تیمار ۲ مشاهده گردید. در نهایت می‌توان گفت رنگ پس زمینه آکواریوم‌های پرورشی به ویژه رنگ‌های تیره مانند سیاه و آبی می‌تواند اثرات مثبتی بر این گونه آبی داشته باشد.

**کلمات کلیدی:** رنگ بستر، رشد، تغذیه، ترکیبات بدن، میگوی بزرگ آب شیرین، *Macrobrachium rosenbergii*.

## مقدمه

میگو یکی از با ارزش ترین آبزیان پرورشی به شمار می رود. امروزه صنعت پرورش میگو از صنایع پر رونق و زود بازده است و با بیش از ۷۰ سال تجربه ی تحقیقات علمی وسیع، یکی از صنایع رایج غالب کشورهای دارای کرانه های ساحلی می باشد. اگرچه سهم میگوی پرورشی از کل تولیدات آبریز پروری نسبتاً ناچیز است، اما ارزش اقتصادی آن بسیار بالاست و در زمره ۱۰ گونه اول آبزیان پرورشی قرار دارد (Muralisankar et al., 2015). در این میان میگوی بزرگ آب شیرین (*Macrobrachium rosenbergii*) از جایگاه ویژه ای برای آبریز پروری برخوردار می باشد؛ بنابراین با توجه به فراهم بودن شرایط و زمینه مناسب در مزارع پرورشی و همچنین توان و خصوصیات بالقوه آن، پرورش و تولید این موجود آبریز می تواند یکی از اولویت های صنعت آبریز پروری در کشور محسوب شود. از دلایل توجه به تکثیر و پرورش میگوی آب شیرین در جهان می توان به ارزش غذایی قابل توجه، عادات غذایی ویژه و رژیم غذایی ارزان، وقوع بیماری های همه گیر در بین میگوهای آب شور، برداشت بی رویه ی ذخایر، بازارپسندی و تقاضای زیاد، ارزش تجاری و اقتصادی بالا اشاره کرد (New and Kutty, 2010). یکی از مهم ترین مسائل مربوط به پرورش یک گونه آبریز، شناخت روابط بین پارامترهای زیستی و غیرزیستی و تأثیر آنها بر رشد و بازماندگی موجود آبریز می باشد. از مهمترین این عوامل می توان به نوع غذا، رفتارهای تغذیه ای و مدیریت غذایی اشاره کرد. غذا و مدیریت تغذیه نقش مهمی در بهبود عملکرد رشد، تغذیه و حفظ سلامت میگو دارند و محرک های تأثیرگذار بسیاری بر رفتارهای غذایی و

افزایش غذاگیری در پست لاروهای میگو وجود دارد که وجود یا عدم وجود این محرک ها در محیط پرورش میگو تعیین کننده ی این است که آیا غذا توسط میگو مصرف می شود یا خیر؟ رفتار تغذیه میگو همانند دیگر گروه های جانوران یک عملکرد مهم حیاتی و نتیجه فرایندهایی است که با جستجو و ارزیابی کردن، پذیرش، قاپیدن، فرایندهای دهانی و ارزیابی کیفیت موارد غذایی، بلعیدن، هضم و جذب همراه است (Kasumyan and Nikolaeva, 2002). به طور کلی قدرت بینایی برای بسیاری از گونه های آبریز همچون میگو یک سیستم حسی مهم تلقی می شود. چشم، اندامی برای شناسایی محرک های نوری، انتقال و به خاطر سپاری تصاویر محیطی به مغز است که یک دامنه وسیعی از سازگاری را با محیط مرئی، نوع زندگی و زیستگاه نشان می دهد (اسحق زاده، ۱۳۹۲؛ Protasov, 1970) و نقش مهمی در تغذیه، تشخیص دشمن، جفت یابی، واکنش های تدافعی از جمله تغییر رنگ برای هماهنگی با محیط و استتار دارد؛ بنابراین باید شرایط فراهم شود تا ماهی، طعمه را شناسایی و مصرف کند و به حداکثر رشد و بازماندگی برسد. رنگ تانک یکی از فاکتورهای مهم در پرورش آبزیان است و اختلاف در رنگ پس زمینه تانک موجب بروز تغییراتی در روند گرفتن غذا، رشد، بازماندگی و استرس ماهی می شود (Brannas et al., 2001; Strand et al., 2007). برخی گونه های آبریز ترجیح می دهند که رنگ پس زمینه تانک های پرورشی سیاه باشد زیرا تباین بین طعمه و رنگ پس زمینه تانک بیشتر می شود ولی برخی دیگر ترجیح می دهند که رنگ پس زمینه تانک روشن باشد زیرا پرورش دهنده را قادر به مشاهده و نظارت بیشتر بر رفتار و پیشرفت لارو می کند (Okada et al., 2015;)

بنابراین از آنجا که رنگ مخزن در محیط‌های سرپوشیده‌ی پرورشی قابل تنظیم و تغییر می باشد، از این رو تعیین شرایط بهینه برای گونه های پرورشی نه تنها به منظور بهینه سازی موفقیت تولید، بلکه جهت تضمین ایده آل بودن شرایط آبرزی نیز با اهمیت می باشد.

### مواد و روش‌ها

در این مطالعه، تأثیر رنگ بستر آکواریوم‌های پرورشی (سفید، سیاه، سبز، آبی) بر عملکرد رشد، تغذیه و ترکیبات بیوشیمیایی بدن پست لاروهای میگوی بزرگ آب شیرین (*Macrobrachium rosenbergii*) مورد بررسی قرار گرفت. کلیه مراحل اجرایی و آزمایشگاهی این پژوهش در پاییز سال ۱۳۹۷ و به مدت ۶۰ روز در کارگاه پرورش ماهیان زینتی واقع در دانشکده منابع طبیعی دانشگاه گیلان انجام شد. در ابتدا ۷۲ عدد پست لارو میگوی بزرگ آب شیرین با میانگین وزن اولیه  $0.02 \pm 0.01$  و میانگین طول اولیه  $0.05 \pm 0.01$  سانتی متر از مرکز تکثیر و پرورش میگوی آب شیرین تهیه و به کارگاه پرورشی دانشگاه گیلان انتقال داده شد. قبل از شروع آزمایش، پست لاروها به -منظور سازگاری با شرایط آزمایشگاهی به مدت ۱۴ روز با جیره غذایی پایه تغذیه شدند. پس از دوره سازگاری، پست لاروها به طور تصادفی در ۱۲ آکواریوم شیشه ای با طول ۶۰، عرض ۴۰ با ارتفاع ۵۰ سانتی متر توزیع شدند. هر آکواریوم به سیستم هوادهی یا استفاده از سنگ هوا جهت حفظ میزان اکسیژن محلول طی دوره آزمایشی بود. در طول دوره آزمایشی، پست لاروها براساس میزان اشتها و ۳ بار در روز در

ساعات ۸:۰۰، ۱۲:۰۰ و ۱۶:۰۰ با استفاده از جیره غذایی پلت به روش دستی تغذیه شدند. به منظور توزیع یکنواخت غذا، کاهش تلاطم آب و افزایش زمان ماندگاری غذا در آب، در طول مدت غذادهی، هوادهی در تانک ها قطع شده و پس از ۲۰ دقیقه مجدداً هوادهی انجام می گرفت. پارامترهای آب شامل دما، اکسیژن محلول و pH طی مدت آزمایش با استفاده از مولتی متر اندازه گیری شد. همچنین میزان مرگ و میر هم به صورت روزانه بررسی و ثبت شد. در انتهای آزمایش، بیومتری پست لاروهای میگوی بزرگ آب شیرین، وزن پست لاروها با دقت ۰/۰۱ گرم و طول با دقت ۰/۰۱ سانتی متر در ابتدا و انتهای دوره آزمایشی انجام شد. به منظور کاهش استرس، ۲۴ ساعت قبل از نمونه برداری، غذادهی قطع گردید و سپس پست لاروها توسط محلول گل میخک به میزان ۲۰۰ ppm بیهوش شدند.

جهت بررسی میزان عملکرد رشد و تغذیه پست لاروهای میگوی بزرگ آب شیرین، فرمول‌های زیر استفاده گردید (Montero et al., 2008; Pratoomyot et al., 2008).

وزن اولیه بدن (گرم) - وزن نهایی بدن (گرم) = افزایش وزن (گرم)

$100 \times \left[ \frac{\text{وزن اولیه}}{\text{وزن اولیه} - \text{وزن نهایی}} \right] = \text{درصد افزایش وزن بدن}$

کل روزهای پرورش /  $100 \times (\text{وزن اولیه} - \ln - \text{وزن نهایی} \ln) = \text{نرخ رشد ویژه}$

$100 \times (\text{تعداد میگوها ابتدای دوره} / \text{تعداد میگوها انتهای دوره}) = \text{درصد بازماندگی}$

افزایش وزن (گرم) / غذای مصرف شده (گرم) = نسبت تبدیل غذایی

$100 \times \left[ \frac{\text{وزن غذای خشک مصرفی (گرم)}}{\text{افزایش وزن (گرم)}} \right] = \text{کارایی غذایی}$

پروتئین مصرف شده (گرم) / افزایش وزن (گرم) = نسبت بازده پروتئینی

طول کل بدن  $100 / 3 \times \text{وزن بدن (گرم)} = \text{شاخص وضعیت}$

مورد بررسی قرار گرفت. سپس تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از آنالیز واریانس یک طرفه و آزمون توکی در سطح اطمینان ۹۵ درصد انجام گرفت. تمامی آنالیزها با استفاده از نرم‌افزار SPSS انجام خواهد گرفت. همچنین از نرم‌افزار اکسل (Excel) برای رسم نمودارها استفاده خواهد شد.

### نتایج

#### شاخص‌های رشد

نتایج اثرات رنگ‌های بستر آکواریوم‌های پرورشی (سفید، سیاه، سبز، آبی) بر عملکرد رشد پست لاروهای میگوی بزرگ آب شیرین (روزنبرگی) در جدول ۱ آمده است. بر اساس نتایج، بالاترین میزان وزن حاصله، درصد افزایش وزن و نرخ رشد ویژه به طور معنی دار در تیمار ۲ به دست آمد ( $P < 0/05$ )؛ البته میزان این شاخص‌ها در تیمار ۲ با تیمار ۳ اختلاف معنی داری نداشت ( $P > 0/05$ ). پایین‌ترین میزان آن‌ها نیز در تیمار ۱ به دست آمد که با تیمار ۴ اختلاف معنی داری نداشت. همچنین شاخص‌های نرخ بازماندگی، افزایش طول بدن و شاخص وضعیت در بین تیمارهای آزمایشی، اختلاف معنی داری نداشتند ( $P > 0/05$ ).

طول اولیه بدن - طول نهایی بدن = افزایش طول بدن (سانتی متر)  
جهت بررسی ترکیب بیوشیمیایی بدن، در انتهای دوره آزمایشی از هر تکرار ۳ پست لارو به طور تصادفی برداشته و در فریزر در دمای  $80^{\circ}\text{C}$  - تا زمان انجام آزمایش نگهداری شدند. میزان پروتئین، چربی، رطوبت و خاکستر بدن پست لاروهای میگوی بزرگ آب شیرین به روش استاندارد جزء به جزء AOAC (۱۹۹۵) مورد سنجش قرار گرفت. برای تعیین میزان رطوبت، نمونه مورد نظر توزین شده در داخل پتری دیش قرار داده شد، سپس در داخل آون در دمای  $105^{\circ}\text{C}$  درجه سانتی گراد به مدت ۲۴ ساعت قرار داده شد. پس از ۲۴ ساعت پتری دیش‌ها از آون خارج شده و دوباره وزن شدند. با محاسبه اختلاف وزن به دست آمده درصد رطوبت مشخص گردید. میزان خاکستر نمونه‌ها با سوزاندن نمونه در دمای  $550^{\circ}\text{C}$  درجه سانتی گراد به مدت ۵ ساعت اندازه گیری شد. پروتئین کل با استفاده از دستگاه کجلدال اتوماتیک با ضرب میزان نیتروژن در عدد  $6/25$  محاسبه شد. چربی بدن پست لاروها نیز با استفاده از دستگاه سوکسله اندازه گیری شد.  
به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها، ابتدا نرمال بودن داده‌ها با استفاده از آزمون کولموگروف - اسمیرنوف

جدول ۱: عملکرد رشد پست لاروهای میگوی آب شیرین پرورش یافته در آکواریوم‌های با رنگ‌های مختلف (میانگین  $\pm$  خطای استاندارد)

| شاخص                      | تیمار ۱<br>(آکواریوم سفیدرنگ) | تیمار ۲<br>(آکواریوم سیاهرنگ) | تیمار ۳<br>(آکواریوم آبی رنگ) | تیمار ۴<br>(آکواریوم سبزرنگ) |
|---------------------------|-------------------------------|-------------------------------|-------------------------------|------------------------------|
| میزان وزن حاصله (گرم)     | $9/03 \pm 0/69^a$             | $15/31 \pm 0/04^c$            | $13/49 \pm 0/63^{bc}$         | $11/22 \pm 0/57^{ab}$        |
| درصد افزایش وزن بدن       | $764/43 \pm 61/77^a$          | $1308/77 \pm 14/39^c$         | $1137/90 \pm 51/25^{bc}$      | $950/67 \pm 50/78^{ab}$      |
| نرخ رشد ویژه              | $3/84 \pm 0/12^a$             | $4/73 \pm 0/02^c$             | $4/49 \pm 0/07^{bc}$          | $4/20 \pm 0/09^{ab}$         |
| نرخ بازماندگی (درصد)      | $83/33 \pm 9/61^a$            | $88/87 \pm 5/57^a$            | $94/43 \pm 5/57^a$            | $100/00 \pm 0/00^a$          |
| افزایش طول بدن (سانتیمتر) | $5/47 \pm 0/28^a$             | $5/98 \pm 0/18^a$             | $5/89 \pm 0/17^a$             | $5/48 \pm 0/31^a$            |
| شاخص وضعیت                | $5/70 \pm 0/94^a$             | $7/24 \pm 0/68^a$             | $6/64 \pm 0/53^a$             | $6/99 \pm 0/89^a$            |

\*حروف متفاوت در هر ردیف نشانه وجود اختلاف معنی دار بین گروه‌های آزمایشی است ( $P < 0/05$ ).

میگوی بزرگ آب شیرین در جدول ۲ آمده است.  
براساس نتایج، بهترین شاخص‌های تغذیه‌ای به ترتیب  
در تیمار ۲، ۳، ۴ و ۱ مشاهده گردید ( $P < 0.05$ ).

### شاخص‌های تغذیه‌ای

نتایج اثرات رنگ‌های بستر آکواریم‌های پرورشی  
(سفید، سیاه، سبز، آبی) بر عملکرد تغذیه پست‌لارو

جدول ۲: عملکرد تغذیه‌ای پست لاروهای میگوی آب شیرین پرورش یافته در آکواریم‌های با رنگ‌های مختلف (میانگین  $\pm$  خطای استاندارد)

| شاخص                | تیمار ۱<br>(آکواریم سفیدرنگ) | تیمار ۲<br>(آکواریم سیاه‌رنگ) | تیمار ۳<br>(آکواریم آبی‌رنگ) | تیمار ۴<br>(آکواریم سبزرنگ) |
|---------------------|------------------------------|-------------------------------|------------------------------|-----------------------------|
| ضریب تبدیل غذایی    | $2/90 \pm 0/05^a$            | $1/42 \pm 0/01^d$             | $1/70 \pm 0/02^c$            | $2/20 \pm 0/02^b$           |
| نسبت بازده پروتئین  | $1/02 \pm 0/02^a$            | $2/07 \pm 0/02^d$             | $1/73 \pm 0/02^c$            | $1/34 \pm 0/01^b$           |
| کارایی غذایی (درصد) | $34/50 \pm 0/64^a$           | $70/57 \pm 0/62^d$            | $58/93 \pm 0/58^c$           | $45/50 \pm 0/45^b$          |

\*حروف متفاوت در هر ردیف نشانه وجود اختلاف معنی‌دار بین گروه‌های آزمایشی است ( $P < 0.05$ ).

### ترکیبات بیوشیمیایی بدن

نتایج اثر رنگ‌های بستر آکواریم‌های پرورشی  
(سفید، سیاه، سبز، آبی) بر ترکیبات بیوشیمیایی بدن  
پست لاروهای میگوی بزرگ آب شیرین (روزنبرگی)  
در جدول ۳ آمده است. بر اساس نتایج آزمایش، درصد  
رطوبت بدن در میان تیمارهای آزمایشی اختلاف معنی  
داری نشان داد و بالاترین و پایین‌ترین میزان آن به  
ترتیب در تیمار ۱ (آکواریم سفید رنگ) و تیمار ۴  
(آکواریم سیاه رنگ) مشاهده شد ( $P < 0.05$ ). درصد  
پروتئین و چربی بدن در بین تیمارهای ۱ (آکواریم

سفید رنگ) و ۴ (آکواریم سبز رنگ) اختلاف معنی -  
داری نداشت ( $P > 0.05$ ) و پایین‌ترین مقادیر را به خود  
اختصاص دادند. میزان درصد پروتئین و چربی بدن در  
تیمار ۲ (آکواریم سیاه رنگ) و سپس در تیمار ۳  
(آکواریم آبی رنگ) به‌طور معنی‌داری بالا بود.  
همچنین بالاترین درصد خاکستر بدن به‌طور معنی‌دار  
در تیمار ۲ (آکواریم سیاه رنگ) مشاهده گردید  
( $P < 0.05$ ).

جدول ۳: ترکیبات بیوشیمیایی بدن پست لاروهای میگوی آب شیرین پرورش یافته در آکواریم‌های با رنگ‌های مختلف (میانگین  $\pm$  خطای استاندارد)

| شاخص           | تیمار ۱<br>(آکواریم سفیدرنگ) | تیمار ۲<br>(آکواریم سیاه‌رنگ) | تیمار ۳<br>(آکواریم آبی‌رنگ) | تیمار ۴<br>(آکواریم سبزرنگ) |
|----------------|------------------------------|-------------------------------|------------------------------|-----------------------------|
| رطوبت (درصد)   | $79/30 \pm 0/14^d$           | $66/30 \pm 0/13^a$            | $70/70 \pm 0/03^b$           | $76/18 \pm 0/21^c$          |
| پروتئین (درصد) | $13/06 \pm 0/07^a$           | $19/39 \pm 0/31^c$            | $16/86 \pm 0/65^b$           | $14/53 \pm 0/15^a$          |
| چربی (درصد)    | $2/41 \pm 0/08^a$            | $7/35 \pm 0/25^c$             | $5/93 \pm 0/28^b$            | $3/52 \pm 0/31^a$           |
| خاکستر (درصد)  | $5/24 \pm 0/07^a$            | $6/96 \pm 0/42^c$             | $6/50 \pm 0/22^{bc}$         | $5/77 \pm 0/21^{ab}$        |

\*حروف متفاوت در هر ردیف نشانه وجود اختلاف معنی دار بین گروه‌های آزمایشی است ( $P < 0.05$ ).

## بحث

یکی از مهمترین مسائل مربوط به آبرزی پروری، شناخت تاثیر پارامترهای غیرزیستی یا محیطی بر رشد و بازماندگی آبریان است (ارشدی و همکاران، ۱۳۸۸)؛ بنابراین شناخت تاثیر فاکتورهای محیطی و شرایط پرورشی بر فیزیولوژی و تغذیه میگو، کلید موفقیت در صنعت آبرزی پروری می باشد. غذا یکی از نیازهای اساسی حیاتی هر موجود زنده است، به طوریکه همه فعالیت های حیاتی موجودات زنده بدون آن غیرممکن است (Da Silva et al., 2011). یکی از تفاوت های محیط پرورشی و محیط طبیعی، در تغذیه ماهی، نوع و در دسترس بودن غذا است؛ تغذیه ماهیان پرورشی در مزارع شیلاتی وابسته به صید و شکار طعمه نیست؛ و در ساعات معینی از روز توسط جیره غذایی متناسب با مرحله رشد خود مورد تغذیه قرار می گیرند. از این رو در مزارع پرورشی، عواملی همچون زمان شروع تغذیه، دوره نوری، شکل و ساین پلت جیره غذایی، رنگ پلت غذایی، شرایط محیطی پرورش، میزان کدورت و مواد محلول و معلق موجود در آب، تراکم پلت غذایی در ستون آب بر عملکرد تغذیه ای و فعالیت غذاگیری آبرزی تاثیرگذار است (Luchiarri et al., 2012; Carvalho et al., 2013). همچنین در مرحله مهم لاروی و پست لاروی، عواملی مختلفی مانند رنگ پس زمینه مخزن، شدت و طول موج رنگ بر دیده شدن پلت غذایی در آب مؤثر است (Rahnama et al., 2015).

از آنجا که جیره غذایی پلت شده، غیرمتحرک و غیرزنده است، و تشخیص غذا و گرفتن آن از طریق

برخی از سیستم های حسی به ویژه حس بینایی میگو صورت می پذیرد و همچنین توانایی بینایی یا بصری میگوها به رنگ و نور محیط وابسته است؛ لذا رنگ پس زمینه قرارگیری پلت غذایی در تشخیص آن نیز بسیار مهم است. البته لازم به ذکر است که با توجه به تفاوت های مختلف گونه ای، از نظر فیزیولوژیکی و رفتار غذایی، ممکن است توانایی دید برخی گونه ها در بسترهای با رنگ روشن، عملکرد بهتری داشته باشد و در برخی دیگر رنگ های تیره (Ustundag and Rad, 2015; Papoutsoglou et al., 2005).

بر اساس نتایج حاصل از این مطالعه، بهترین شاخص های رشد و تغذیه به ترتیب در تیمار ۲ (آکواریوم سیاه رنگ)، تیمار ۳ (آکواریوم آبی رنگ)، تیمار ۴ (آکواریوم سبز رنگ) و تیمار ۱ (آکواریوم سفید رنگ) به دست آمد؛ بنابراین می توان گفت عملکرد میگوی بزرگ آب شیرین به طور کلی در بسترهای رنگی نسبت به بستر سفید رنگ بهتر بوده است و از طرف دیگر از بین رنگ های مختلف بستر، تمایل بیشتری به رنگ سیاه و آبی و سپس سبز دارد.

بر اساس نتایج مطالعات انجام شده، بچه ماهیان کلمه (محمدنژاد شمشکی و همکاران، ۱۳۹۱)؛ گوپی (سوداگر و همکاران، ۱۳۹۱)؛ ماهیان انگشت قد هامور (خال نارنجی (قویدل و همکاران، ۱۳۹۶)؛ لارو کفال ماهی پوزه باریک (El-Sayed et al., 2010)؛ ماهی کاد اقیانوس اطلس (Monk et al., 2008)؛ ماهی سیم سفید (Karakatsouli et al., 2007)؛ ماهی شانک خط قرمز (Rotllant et al., 2003) در بسترهای سفید رنگ یا با رنگ روشن، قدرت سازگاری بالاتر و عملکرد

(2009)، ماهی سیم سفید (Karakatsouli *et al.*, 2007) نیز به اثبات رسیده است.

براساس نتایج مطالعه‌ی Yasharian و همکاران (۲۰۰۵) بر میگوی بزرگ آب شیرین روزنبرگی، بالاترین درصد بازماندگی و رشد در تانک‌های به رنگ قرمز و سبز و کمترین میزان آنها در تانک‌های سفید و سیاه بود که به این معناست که نامناسب بودن رنگ تانک با شرایط طبیعی آبزی، کاهش رشد، افزایش مرگ و میر، افزایش سرعت شنا، استرس و افزایش هم‌نوع خواری در لارو میگو را به همراه دارد.

در مطالعه حاضر، تیمار ۲ (آکواریوم سیاه‌رنگ) دارای کمترین ضریب تبدیل غذایی و بالاترین میزان بازده پروتئین غذایی و کارایی غذایی بود که بیانگر این موضوع است که در این تیمار با مصرف حداقل جیره غذایی، حداکثر رشد به دست آمده است که می‌توان علت آن را به افزایش توانایی دید میگوی روزنبرگی در بستر سیاه رنگ، قرارگیری پروتئین حاصله از جیره غذایی در مسیر صحیح خود یعنی افزایش رشد و تولید بافت‌های جدید (نه در مسیر سوخت‌وساز برای تأمین انرژی موردنیاز آبزی) و کاهش پرت غذایی مرتبط دانست.

آبزیان انرژی مورد نیاز خود را جهت رشد، تولیدمثل و حفظ سلامتی از طریق شکستن پروتئین‌ها، چربی‌ها و گلیکوژن ذخیره ای بدن و نیز اکسیداسیون ترکیبات عالی پس از هضم و جذب غذای مصرفی به دست می‌آورند (Guo *et al.*, 2012). پروتئین‌ها و آمینواسیدها نقش عمده‌ای در تأمین انرژی دارند. انرژی قبل از اینکه در فرایند رشد وارد شود، صرف تأمین نیازمندی‌های مربوط به نگهداری و فعالیت اختیاری می‌شود، لذا در صورتیکه منابع انرژی‌زای غیرپروتئینی

بهتری دارند و دارای کمترین میزان ضریب تبدیل غذایی و بالاترین میزان نرخ رشد ویژه هستند؛ حال آنکه بچه فیل ماهیان (بنان، ۱۳۸۸)؛ کپور معمولی (مرندی شیر جینی و همکاران، ۱۳۹۷)؛ لارو میگوی بزرگ آب شیرین آمازونی (Maciel and Valenti, 2014)؛ باس دریایی سفید (Jirsa *et al.*, 2009)؛ خرچنگ گلی (Rabbani *et al.*, 2005)؛ سوف حاجی طرخان (Jentof *et al.*, 2006)، مخازن با رنگ پس-زمینه سیاه رنگ را ترجیح می‌دهند و یا گونه‌هایی مانند پرستوماهی، کفشک‌ماهی توربوت، هرینگ و خامه ماهی در مخازن تیره (مناطق با شدت نور کم)، عملکرد رشد و تغذیه‌ای بهتری دارند.

در برخی مطالعات، آبزیان پرورشی در یک رنگ پس‌زمینه آکواریوم مشخص همانند سبز، زرد، آبی و قرمز نسبت به رنگ سیاه و یا سفید از لحاظ عملکرد رشد و تغذیه‌ای شرایط بهتری نسبت به بچه ماهیان پرورش یافته در تانک سیاه و سفید داشتند. به طور نمونه لارو ماهیان سفید دریای خزر در مطالعه‌ی شاهکار و همکاران (۱۳۸۸)، در تانک قرمز رنگ، بیشترین میزان افزایش وزن و طول را نسبت به لارو ماهیان پرورش یافته در رنگ‌های دیگر به خود اختصاص داده بودند؛ حال آنکه بهترین عملکرد رشد میگوی پاسفید غربی (وانامی) در رنگ زرد و قرمز حاصل گردید، چراکه این رنگ‌ها سبب افزایش دید و تشخیص پلت‌های غذایی شده و به تبع بر میزان غذاگیری و نرخ رشد ویژه اثر مثبت گذاشته است. همچنین تأثیر مثبت رنگ آبی بر ماهیان کپور معمولی (اکبریان و همکاران، ۱۳۹۰)، گربه‌ماهی نقره‌ای (Barcellos *et al.*, 2009)، لارو ماهیان کوی (علی‌اصغری و همکاران، ۱۳۹۱)، باس دریایی سفید (Jirsa *et al.*, 2009)

(چربی و کربوهیدرات) به اندازه کافی از طریق جیره غذایی وارد بدن آبرزی نشود، از پروتئین بدن جهت تولید انرژی استفاده خواهد شد. همچنین آبریان مختلف برای جستجوی غذا، پیدا کردن آن و عمل تغذیه نیازمند صرف انرژی هستند؛ بدیهی است که هرچه راحت تر و در مدت زمان کمتر بتوانند غذای کافی به دست آورند، به همان میزان هم انرژی کمتری صرف خواهد شد و انرژی اضافه در جهت رشد و نمو آبرزی صرف می شود. از طرف دیگر، قرارگیری آبرزی در شرایط استرس زا مانند شرایطی که با محیط طبیعی زیستگاهش هماهنگ نباشد و محیط طبیعی زندگی را برای آن تداعی نکند، و یا حتی سبب رهاسازی هورمون های مربوط به استرس یا پاسخ های فیزیولوژیک ویژه می شود که همین عامل سبب جابجایی انرژی حاصل از پروتئین جیره غذایی، از بخش رشد و صرف آن ها در راه سازگاری با شرایط استرس و تنظیم اسمزی می شود (Gabriel and Akinrotimi, 2011).

در مطالعه حاضر، کمترین میزان رطوبت و بیشترین مقادیر پروتئین، چربی و خاکستر در تیمار ۲ (آکواریوم سیاه رنگ) مشاهده گردید. با توجه بررسی های انجام شده می توان گفت که پروتئین جذب شده از جیره غذایی در این تیمار در جهت افزایش رشد پست لاروهای میگوی بزرگ آب شیرین (روزنبرگی) به کار رفته است نه در جهت تأمین انرژی و سبب افزایش میزان پروتئین بدن شده است. از طرف دیگر عملکرد مناسب بینایی پست لاروهای روزنبرگی در آکواریوم سیاه رنگ و همچنین مصرف کمتر انرژی هم در جهت جستجو و یافتن پلت های غذایی و هم عدم وجود

شرایط استرس زای محیطی بر میزان چربی بدن میگو تاثیر مثبت گذاشته است.

در مطالعات انجام شده در رابطه با اثرات استرس بر ترکیبات بدن همانند بنان و همکاران (۱۳۸۸) روی بچه فیلماهیان، Karakatsouli و همکاران (۲۰۰۷) روی سی بریم سفید، Papoutsoglou و همکاران (۲۰۰۵) روی قزل آلائی رنگین کمان بیان شده است که عدم هماهنگی شرایط محیط زیست طبیعی آبرزی سبب ایجاد استرس مزمن و در نتیجه افزایش نیاز برای انرژی در جهت مقابله با استرس می شود و همین آبرزی جهت تأمین انرژی از سوخت و ساز چربی ها بیشتر بهره می برد؛ همچنین نقش کاتابولیک کورتیزول تولید شده در اثر استرس، بر متابولیسم چربی ها، کاهش محتویات آن ها در بدن غیرقابل انکار است. به طور مثال، تاثیر منفی رنگ نور قرمز و آبی به عنوان عاملی استرس زا بر کاهش میزان چربی بدن ماهی قزل آلائی رنگین کمان مشاهده شده است (Karakatsouli et al., 2007).

میزان ترکیبات بدن و تغییرات آنها شاخص خوبی برای ارزیابی وضعیت فیزیولوژیکی آبریان می باشد (Ali et al., 2004). معمولاً مجموع آب و چربی حدود ۸۰ درصد وزن عضله آبرزی را تشکیل می دهد و به طور کلی با افزایش اندازه آبرزی میزان پروتئین، چربی و خاکستر افزایش می یابد ولی میزان رطوبت آن کم می شود، که این امر در بسیاری از گونه های آبرزی به اثبات رسیده است. رابطه ای بین میزان رطوبت و چربی موجود در بدن ثابت شده است به طوری که افزایش چربی باعث کاهش رطوبت می شود (Wang et al., 2006b)، زیرا چربی های کاتابولیزه شده با حجم برابری از آب جایگزین می شوند (Halver and Hardy, 2002).



در اینجا بر خود لازم می‌دانیم از زحمات کلیه کسانی که ما را در انجام این تحقیق یاری نمودند سپاسگزاری نماییم.

### منابع

۱. اسحق‌زاده، ح.، رفیعی، غ.، کاظمی، ر.، امیری، ب.، ایگدری، س.، ۱۳۹۲. بررسی روند تکوین ساختار چشم فیلماهی (*Huso huso*) فصلنامه علمی-پژوهشی محیط زیست جانوری، ۲، ۴۳-۵۰.
۲. ارشدی، ع.، کمالی، ا.، متین‌فر، ع.، زکی پوررحیم‌آبادی، ا. و زارع، ح.، ۱۳۸۸. روند رشد میگوی ببری سبز در استخرهای پرورش میگوی سایت حله استان بوشهر. نشریه شیلات، ۲، ۳۶-۲۹.
۳. اکبریان، ح.، علاف نویریان، ح.، بانی، ع. و فلاحتکار، ب.، ۱۳۹۱. اثر رنگ تانک بر عملکرد رشد و ترکیب بدن کپور معمولی (*Cyprinus carpio*). مجله بهره‌برداری و پرورش آبزیان، ۲، ۳۰ تا ۱۹.
۴. بنان، ا.، کلباسی، م.، یزدانی ساداتی، م. و بهمنی، م.، ۱۳۸۸. اثرات رنگ تانک پرورشی و نورهای رنگی بر شاخص‌های رشد و برخی پارامترهای فیزیولوژیک بچه فیلماهی (*Huso huso*). پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشکده منابع طبیعی. دانشگاه تربیت مدرس. ۹۴ صفحه.
۵. سوداگر، م.، ذوالفقاری، م. و جعفرنوده، ع.، ۱۳۹۱. اثرات رنگ مخازن پرورشی بر رشد و الگوی رنگی پوست ماهی گوپی (*Poecilia reticulata*). مجله بهره‌برداری و پرورش آبزیان، ۲، ۱۷-۱.

ترکیبات بدن در شرایط مختلف و گونه‌های مختلف آبرزی ممکن است متفاوت باشد که می‌تواند ناشی از شرایط محیطی، تغذیه‌ای، کیفیت آب، اندازه، سن، چرخه تولیدمثلی، شوری، دما، موقعیت جغرافیایی و فصل صید می‌باشد (Palmeri et al., 2007; Inhamuns et al., 2008). خاکستر بدن، نشان دهنده مواد غیرآلی بدن می‌باشد؛ احتیاج غذایی آبزیان مختلف به مواد غیرآلی در انجام فرآیندهای طبیعی بدن همانند شکل‌گیری ساختار اسکلتی، تنظیم اسیدیته مایعات بدن، تنظیم فشار اُسمزی بدن و فرایند پوست اندازی در سخت پوستانی مانند میگو اجتناب ناپذیر می‌باشد (Lovell, 1998). دسترسی دائمی به غذا و جذب مواد معدنی و عناصر موجود در غذا توسط آبرزی بر میزان خاکستر لاشه تأثیرگذار است (Tacon et al., 2002).

از آنجا که جیره غذایی پلت شده، غیرمتحرک و غیرزنده است، و تشخیص غذا و گرفتن آن از طریق برخی از سیستم‌های حسی به ویژه حس بینایی میگو صورت می‌پذیرد و همچنین توانایی بینایی یا بصری میگوها به رنگ و نور محیط وابسته است؛ لذا رنگ پس زمینه قرارگیری پلت غذایی در تشخیص آن نیز بسیار مهم است. البته لازم به ذکر است که با توجه به تفاوت‌های مختلف گونه‌ای، از نظر فیزیولوژیکی و رفتار غذایی، ممکن است توانایی دید برخی گونه‌ها در بسترهای با رنگ روشن، و برخی در بسترهای تیره عملکرد بهتری داشته باشند (Ustundag and Rad, 2015; Papoutsoglou et al., 2005).

### سپاسگزاری

12. AOAC., 1995. Association of Official Analytical Chemists. Official methods of analysis of the Association of Official Analytical Chemists, 16th edn. AOAC, Arlington.
13. Barcellos, L. J. G., Kreutz, L. C., Quevedo, R. M., da Rosa, J. G. S., Koakoski, G., Centenaro, L. and Pottker, E., 2009. Influence of color background and shelter availability on jundiá (*Rhamdia quelen*) stress response. *Aquaculture*, 288(1-2), 51-56.
14. Brännäs, E., Alanärä, A. and Magnhagen, C., 2001. The social behaviour of fish. in. CABI publishing. 275-304.
15. Carvalho, R. A. and Tejerina-Garro, F. L., 2015. Relationships between taxonomic and functional components of diversity: implications for conservation of tropical freshwater fishes. *Freshwater biology*, 60(9), 1854-1862.
16. Da Silva, J. P. C. and Carvalho, M. R. d., 2011. A new species of Neotropical freshwater stingray of the genus *Potamotrygon* Garman, 1877 from the Río Madre de Dios, Peru (Chondrichthyes: *Potamotrygonidae*). *Papéis Avulsos de Zoologia*, 51(8), 139-154.
17. El-Sayed, A. F. M. and El-Ghobashy, A. E., 2011. Effects of tank colour and feed colour on growth and feed utilization of thinlip mullet (*Liza ramada*) larvae. *Aquaculture Research*, 42(8), 1163-1169.
18. Gabriel, U. U. and Akinrotimi, O. A., 2011. Management of stress in fish for sustainable aquaculture development. *Researcher*, 3(4), 28-38.
19. Guo, C.-J., Wu, Y.-Y., Yang, L.-S., Yang, X.-B., He, J., Mi, S., Jia, K.-T., Weng, S.-P., Yu, X.-Q., He, J.-G., 2012. Infectious spleen and kidney necrosis virus (a fish iridovirus) enters Mandarin fish fry cells via caveola-dependent endocytosis. *Journal of virology*, 86(5), 2621-2631.
۶. شاهکار، ع.، خارا، ح. و سوداگر، م.، ۱۳۸۸. بررسی اثر رنگ تانک پرورش روی رشد و بازماندگی لارو ماهی سفید دریای خزر. *نشریه علوم زیستی*. ۲، ۴۵ - ۳۷.
۷. علی اصغری، م.، قبادی، ش. و خدابخش، ا.، ۱۳۹۱. تاثیر رنگ‌های مختلف نور بر شاخص‌های رشد و بازماندگی لارو ماهی کوی (*Cyprinus carpio*). *نشریه تحقیقات منابع طبیعی تجدید شونده*، ۴، ۸ - ۱.
۸. قویدل، س.، کوچین، پ. و سلاطی، ا.م.، ۱۳۹۶. اثرات رنگ مخزن بر شاخص‌های رشد و پاسخ‌های فیزیولوژیک در ماهیان انگشت‌قد هامور خال نارنجی (*Epinephelus coioides*). پایان‌نامه کارشناسی ارشد تکثیر و پرورش آبزیان. دانشگاه علوم و فنون دریایی خرمشهر. ۸۶ صفحه.
۹. محمدنژادشومشکی، م.، اسلامی، ز.، جباری، ا. و مازینی، م.، ۱۳۹۱. تاثیر رنگ تانک پرورش روی فاکتورهای رشد و بازماندگی بچه ماهی کلمه (*Rutilus rutilus caspicus*). *نشریه شیلات*، ۲، ۸۴ - ۷۷.
۱۰. مرندی شیره جینی، ع.، هرسیج، م.، آدینه، ح. و جعفریان، ح.، ۱۳۹۷. تاثیر تراکم و رنگ مخزن بر عملکرد رشد و تغذیه، شاخص‌های خونی، ترکیبات بیوشیمیایی بدن و رنگ پوست کپور معمولی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد تکثیر و پرورش آبزیان، دانشگاه گنبد کاووس. ۹۷ صفحه.
11. Ali, M., Iqbal, F., Salam, A., Iram, S. and Athar, M., 2005. Comparative study of body composition of different fish species from brackish water pond. *International Journal of Environmental Science & Technology*, 2(3), 229-232.

- Macrobrachium amazonicum*. Aquaculture research, 45(6), 1041-1050.
29. Monk, J., Puvanendran, V. and Brown, J. A., 2008. Does different tank bottom colour affect the growth, survival and foraging behaviour of Atlantic cod (*Gadus morhua*) larvae?. Aquaculture, 277(3-4), 197-202.
  30. Montero, D., Grasso, V., Izquierdo, M., Ganga, R., Real, F., Tort, L., Caballero, M. and Acosta, F., 2008. Total substitution of fish oil by vegetable oils in gilthead sea bream (*Sparus aurata*) diets: effects on hepatic Mx expression and some immune parameters. Fish & Shellfish Immunology, 24(2), 147-155.
  31. Muralisankar, T., Bhavan, P. S., Radhakrishnan, S., Seenivasan, C., Srinivasan, V. and Santhanam, P., 2015. Effects of dietary zinc on the growth, digestive enzyme activities, muscle biochemical compositions, and antioxidant status of the giant freshwater prawn *Macrobrachium rosenbergii*. Aquaculture, 448, 98-104.
  32. New, M. B. and Kutty, M. N., 2010. Commercial freshwater prawn farming and enhancement around the world. Freshwater Prawns; Biology and Farming, 346-399.
  33. Okada, T., Nakatani, M., Sawada, Y., Miyashita, S., Kumai, H. and Ishibashi, Y., 2015. Effect of tank wall colour and pattern on the survival rate of juvenile Pacific bluefin tuna *Thunnus orientalis* (Temminck and Schlegel) during ship transportation. Aquaculture Research, 46(2), 446-452.
  34. Palmeri, G., Turchini, G. M. and De Silva, S. S., 2007. Lipid characterisation and distribution in the fillet of the farmed Australian native fish, Murray cod (*Maccullochella peelii peelii*). Food Chemistry, 102(3), 796-807.
  35. Papoutsoglou, S. E., Karakatsouli, N. and Chiras, G., 2005. Dietary L-tryptophan and tank colour effects on growth performance of rainbow trout (*Oncorhynchus mykiss*)
  20. Halver, J. and Hardy, R., 2002. Fish nutrition Academic Press", in. Elsevier Science (USA).
  21. Inhamuns, A. J. and Franco, M. R. B., 2008. EPA and DHA quantification in two species of freshwater fish from Central Amazonia. Food Chemistry, 107(2), 587-591.
  22. Jentoft, S., ØXnevad, S., Aastveit, A. H. and Andersen, Ø., 2006. Effects of tank wall color and up-welling water flow on growth and survival of Eurasian perch larvae (*Perca fluviatilis*). Journal of the World Aquaculture Society, 37(3), 313-317.
  23. Jirsa, D., Drawbridge, M. and Stuart, K., 2009. The effects of tank color and light intensity on growth, survival, and stress tolerance of white seabass, *Atractoscion nobilis*, larvae. Journal of the World Aquaculture Society, 40(5), 702-709.
  24. Karakatsouli, N., Papoutsoglou, S. E. and Manoleosos, G., 2007. Combined effects of rearing density and tank colour on the growth and welfare of juvenile White Sea bream *Diplodus sargus* L. in a recirculating water system. Aquaculture Research, 38(11), 1152-1160.
  25. Kasumyan, A. and Nikolaeva, E., 2002. Comparative analysis of taste preferences in fishes with different ecology and feeding. Journal of Ichthyology, 42(2), S203-S214.
  26. Lovell, T., 1988. Nutrition and Feeding of Fish. Van Nostrand Reinhold, NewYork, 260p.
  27. Luchiar, A., Marques, A. and Freire, F., 2012. Effects of substrate colour preference on growth of the shrimp *Litopenaeus vannamei* (Boone, 1931) (Decapoda, Penaeoidea). Crustaceana, 789-800.
  28. Maciel, C. R. and Valenti, W. C., 2014. Effect of tank colour on larval performance of the Amazon River prawn

- colour and light intensity on feed intake, growth rate and energy expenditure of juvenile Eurasian perch, *Perca fluviatilis* L. Aquaculture, 272(1-4), 312-318.
42. Tacon, A.G. J., Cody, J.J., Conqusst, L.D., Divakaran, S., Forster, I.P., Decamp, O.E., 2002. Effect of culture system on the nutrition and growth performance of pacific white shrimp *Litopenaeus vannamei* (Boone) fed different diets. Aquaculture Nutrition, 8(2), 121-137.
  43. Üstündağ, M. and Rad, F., 2015. Effect of different tank colors on growth performance of rainbow trout juvenile (*Oncorhynchus mykiss* Walbaum, 1792). Journal of Agriculture Science, 21, 144-151.
  44. Wang, Y., Kong, L.-J., Li, C. and Bureau, D. P., 2006. Effect of replacing fish meal with soybean meal on growth, feed utilization and carcass composition of cuneate drum (*Nibea miichthioides*). Aquaculture, 261(4), 1307-1313.
  45. Yasharian, D., Coyle, S. D., Tidwell, J. H. and Stilwell, W. E., 2005. The effect of tank colouration on survival, metamorphosis rate, growth and time to metamorphosis freshwater prawn (*Macrobrachium rosenbergii*) rearing. Aquaculture Research, 36(3), 278-283.
  46. Zhang, Z., Guo, K., Li, Y., Li, X., Guan, G., Li, H., Luo, Y., Zhao, F., Zhang, Q. and Wei, B., 2015. A colour-tunable, weavable fibre-shaped polymer light-emitting electrochemical cell. Nature Photonics, 9(4), 233.
  - juveniles reared in a recirculating water system. Aquacultural engineering, 32(2), 277-284.
  36. Pratoomyot, J., Bendiksen, E., Bell, J. G. and Tocher, D. R., 2008. Comparison of effects of vegetable oils blended with southern hemisphere fish oil and decontaminated northern hemisphere fish oil on growth performance, composition and gene expression in Atlantic salmon (*Salmo salar* L.). Aquaculture, 280(1-4), 170-178.
  37. Protasov, V. R., 1970. Vision and near orientation of fish, Israel Program for Scientific Translations; available from the US Department.
  38. Rabbani, A. G. and Zeng, C., 2005. Effects of tank colour on larval survival and development of mud crab *Scylla serrata* (Forskål). Aquaculture Research, 36(11), 1112-1119.
  39. Rahnema, S., Heydarnejad, M. and Parto, M., 2015. Effects of tank colour on feed intake, specific growth rate, growth efficiency and some physiological parameters of rainbow trout (*Oncorhynchus mykiss* Walbaum, 1792). Journal of Applied Ichthyology, 31(2), 395-397.
  40. Rotllant, J., Tort, L., Montero, D., Pavlidis, M., Martinez, M., Bonga, S. W. and Balm, P., 2003. Background colour influence on the stress response in cultured red porgy *Pagrus pagrus*. Aquaculture, 223(1-4), 129-139.
  41. Strand, Å., Alanärä, A., Staffan, F. and Magnhagen, C., 2007. Effects of tank